

ne steri, ne more se reči, da je Avstrija pri starem, ampak godi se ji kakor zastarelem bolniku, ki mu je vedno slabije, dokler da ne pride čas, kedar je prepozno.

Postava od 8. februarja 1869,

(Dalje.)

15) Dati naznanje presoje, predloge in začasna šolska sporočila na više šolske gospodske.

§. 28. Okrajno šolsko svetovalstvo se snide najmanj enkrat na mesec k redni seji. Predsednik sme po potrebi sklicati tudi zvonredno sejo, in tudi mora sklicati, če to zahtevata dva uda. Vse zadeve, gledé na ktere se mora kaj odločiti, presoditi ali predložiti se morajo skupno uravnavati.

§. 29. Da se more kaj odločiti, je potrebno, da je zvon predsednika še nazočih najmanje polovica udov. Odločuje se le po absolutni večini glasov; če je na vsaki strani enako glasov, odloči predsednik, ki tudi ima pravico zabraniti izpeljavo odločeb, ktere so po njegovem mnenju soper postavo in si zastran tega mnenje deželnega šolskega svetovalstva priskrbeti. Pritožbe proti sklepu okrajnega šolskega svetovalstva grejo do deželnega šolskega svetovalstva in se morajo pri okrajnem šolskem svetovalstvu vložiti in imajo odločno moč, če se namreč to zgodi v 14 danih po naznanjenju one odločbe, proti kateri se hoče pritožiti.

§. 30. V zadevah, ktere so tako nujne, da se ne more čakati do prihodne seje in se ne more sklicati zvonredna seja, sme predsednik stvar sam poravnati, mora vendar brez odlaganja ali najkesej v prihodnji seji v tem dovoljenje okrajnega šolskega svetovalstva doseči.

§. 31. Minister uka in bogočastja imenuje okrajnega šolskega ogleda ali za en ali za več šolskih okrajev. Imenuje se na podlagi trojininega nasveta deželnega šolskega svetovalstva na šest let.

Opazovanje uka v verozakonu, ktero ima vlada po §. 2 postave od 25. maja 1868 in po §. 2. te postave, oskrbuje okrajni šolski ogleda.

§. 32. Ravnatelj in učitelji ljudskih šol, kteri podučujejo v enem šolskem razredu, se smejo za okrajnega šolskega ogleda imenovati samo z dovoljenjem onih, ki plačujejo dotično šolo.

V tem slučaju se jim daja po potrebi učiteljski pomočnik na stroške normalne šolske zaloge, za čas dokler šolski ogleda svoje posle izvršuje, če je taka pomoč v tem času potrebna.

§. 33. Okrajni šolski ogleda ima oblast s časoma šole ogledati in preiskati.

Ima pravico v podučivno-pedagogičnih predmetih svetovati in v tem opažene pomanjkljivosti taki na mestu z ustmenim poveljem popraviti.

Tudi ima pravico sklicati in voditi zборе (konferencije) okrajnih učiteljev.

Pri obiskovanju javnih šol njemu odkazanih, mora okrajni šolski ogleda posebno gledati na:

1. ali okrajni šolski ogledi svojo dolžnost storijo zastran ogledanja šol,
2. ali se držijo postavne odločbe zastran prijemanja in odpuščanja otrok iz šol,
3. na zmožnost, marljivost in obnašanje učiteljev proti šoli, dalje na to kako strahovanje, red in snaga je v šoli.
4. ali se drži učni načrt, kak je način učenja, kako napredujejo otroki v obče in v posameznih predmetih.
5. na vpeljana sredstva in pomočke uka in na notranjo uravnavo šole.
6. na ekonomične razmere šol in na plačo učiteljev. Pri obiskovanju privatnih šol in zavodov za odrejo mora šolski ogleda gledati na to, ali izpolnjuje one pogodbe, pod katerimi so bile dovoljene in ali ne prestopajo mej svojih pravic.

§. 34. Okrajni šolski ogledi morajo sporočiti o svoji delavnosti okrajnemu šolskemu svetovalstvu in pristaviti, kake potrebne predloge in naznanila so na mestu zapovedali.

Ta sporočila se morajo s odločbami vred, ktere so se o njih storile, predložiti deželnemu šolskemu svetovalstvu, ktero se mora na njih ozirati, kolikor je potrebno, kedar predloži šolska sporočila ministerstvu bogočastja in uka.

§. 35. Predsednik razdeli uloge med ude, da se potrebno izdelajo.

§. 36. Okrajni šolski ogledi dobivajo za časno ogledovanje in preiskavanje šol navprečni denar iz državnih dohodkov. Ravno tako se plačujejo tudi stroški za tekoče pisarnične potrebe in za opravilstvo iz državnih dohodkov. (Dalje.)

Gospodarske stvari.

Umni sadjorejec.

Pomnoženje sadnega drevja iz semena.

(Dalje.)

Spomladi se veje odstranijo, s kterimi je jesenska setva skozi zimo pokrita bila, da se skorja po gredah zrahlja, po tem se spet grede pokrijejo z vejami, da semena več vlage imajo; če se kaj plevela pokaže, je treba pleti, če je presušno, pa pomakati. O pletvi je paziti, da se s travo drevesca ne izpulijo, ko začnejo rasti. Če bi kako drevesce slabo rastlo ali je nekazno, se naj izpiplje, da drugo več prostora ima; kder pa v šopkih rastejo, jih je izredkati, in lepa drevesca v rečine posaditi. Se vé, da se dračje ali vejevje pobere, kadar ga več treba ni.

Drugo leto se morajo drevesca okopati, za to delo je ozka rolnica najboljši, potem jih opleti, kar se mora tudi še potlej večkrat ponoviti.

Tretje leto mala drevesca že zlo zrastejo, da so persta debela; ktera so močna, se jim spodnje vejice otrebijo, slabim se vrhi ali debela malo prirežejo; da lepša debela naredijo, na primer: pri jablančkih, hruškah in slivah. Kdor ima večo drevesnico, zamore že drugo spomlad večja drevesca 1—2 čevlja narazen na poselno gredo presaditi, ktera je iz prvega sadeža izkopal. Morajo pa se takim drevescem vse dolge, posebno srčne korenine prikrajšati, da več postranskih korenin naredijo; in če so 2 ali 3 leta stara, da že postranske veje imajo, se jim te in vrh posnamejo, korenine pa 4 do 5 paleev prirežejo. Pri orehih in kostanjih, ki imata debelo svrš ali stržen in se ne zaraste, se nikdar vrh ne prireže.

Na novi gredi je dobro nekaj tednov prej jamé narediti kako ped globoke, in drevesca k večemu kak palec globokeje posaditi, kakor so prej rastla. Ko se koreninice poravnajo, z dobro prstjo nasipljejo, z vodo polijejo, se zadnjič nekoliko okoli potlači in količi pristavijo, ki se z ličjem k deblu privežejo, vmes pa, kder so privezana, se nekaj mahu dene. Drevesa se smejo presajati, ko listje odpada, in dokler se drevo soper ne muzga; kar se zgodi od vseh svetnikov do sv. Jurja. Presaja pa se takrat, kdar je prst vlažna in tiho vreme; v cmokasto zemljo ni dobro saditi.

Kdor drevesa, ko jim je korenine prikrajšal, v kako lužo s koreninami देने ali jih namoči, in potem s prav dobro prstjo potrosi in tako posadi, se rane hitro zacelijo, drevesa čvrsto in močno rastejo, pa tudi mnogo novih korenin storé. Taka drevesca eden do pol drugi čevljev okoli iz zemlje živeža vlečejo in se drugo leto že smejo žlahtniti ali cepiti in potlej, ko so ročnika debela in 6 do 7 čevljev visoka, pa lepi vrh naredila, se na svoj kraj presadijo, kder imajo zmiraj biti.

Vlastnik, ki si za svojo potrebo iz semena sadno drevje izreja, dobro stori, ako kosčice in peške prav redko sadi in seje; temu jih ni treba v drugo posebno gredo presaditi, in jih na mesti zamore drugo, tretje ali četrto leto pocepiti, in ko v stan pridejo, na svoje stanovitno mesto presaditi.

Slabo rasteča semenska drevesa se porabijo za podlago prtlikovcem, to je: se pocepijo za majhna, nizka drevesa, ki so 3, k večemu 8 čevljev visoka, pa pridno žlahtni sad do našajo, toda treba jih je posebej oskrbovati.

O p a z k a.

Zmiraj na enem mestu ni dobro drevesnice imeti, ker se drevesa nebi dobro obnašala, temuč treba je kak nov kraj za to odločiti, ko so se v prvem sadišču drevesa izredile in na stanovitna mesta presadile; ali pa se drevesnica potem pognoji in kak drug sad, postavim: rona, zelje, krompir pridela, in za tem spet za drevesnico obrne. Inače bi

tudi veljalo še za izrejo sadnih dreves, če bi se seme na take grede vsejalo, kder še tisto pleme ni rastlo, in tako grede menile, da v vsako drugo pleme dreves pride, kakor so poprej v nji rastla.

Skoraj vsako leto nekaj dreves mine po sadunosniku, nekaj se jih polomi, nekaj posuši ali na drug način uniči; zato je prav dobro stanovitne sadeže sadnih dreves imeti in vsako leto nekaj dreves žlahniti, požlahnjena presajati in nova zarezati ali vsaj od časa do časa peške in kosčice posebno slive ali češplje in breskve, ki malo časa trpijo; da zadnjič celo ob sadje ne pride.

Tudi je zlo dobro mnogo sadno drevje, zgodno, srednje in pozno saditi, da bo vse poletje sadje najprvo in najzadnje. K temu še gre pomisliti, da nektera leta obrodi zgodnje sadje, nektera pa pozno, in toraj se zanesljivejše oskrbuje sadno drevje, da saj eno ali drugo pleme sada dopriinese, ker ga je mnogovrstnega. Na to je že v sadišču pristih sadnih drevesih gledati in skrbeti treba, katerih ne požlahnujemo; pri cepljenju pa še timveč, da bo skozi poletje dovolj raznega sadja. (Dalje.)

(Mužna preslica konjem strup.) Živinski zdravnik Thomas oglša, da mužna preslica (equisetum palustre, Sumpf-Schafftheu), posebno če se daja konjem sama, popadne možgane, hrhtenjačo in da tako vse mišice konjem mrtve postanejo. Če konji mnogo jedo tega bilja, oslabijo jim v 12 urah vsi telesni organi.

Dopisi.

Iz Ptujja. Volitvena praska za okrajni zastop ptujski je srečno dovršena, povoljniji, negoli smo se nadejali. Pred tremi leti nismo se niti drznoli svojih ponudnikov staviti za veliko posestvo, a pri volitvi za občine nam se je poskliznol nekaj zbog nestalnosti selskih volilcev, največ pa vsled nedostojnega delovanja raznih biričev, uredniki sami ne soči volilci izdelovali so volilce na volitvišči, vsaj ptujski črevljarji zamenjavali so volilne listke, vzpet drugi so jim je pri mostu odjemali a nasprotne v prgišča rivali nek možek je isto tiral na ulici. Letos se je pojavil tolik napredek, da so nasprotniki celo zatelebani strmeli o ustrojbi in uredbi narodne stranke za veliko posestvo, in vspeh je bil, da smo vse svoje ponudnike dično posadili na zastopniške stole. Slava vrednim moževom volilcem! stalni stojte, naskorem bode treba drugoč stopiti na burno borišče. Malo teže se je godila za občine, ker mnogo volilcev še nima dovolje prave borivnosti, izurjenosti in trdnosti na tako polzkih pozoriščih, perahi so še in nasprotna sapa je hitro posuče v pogubni pocmrk, kar se je vedro kazalo dne 29. sušča v mestni dvorani, dobro oborožani možje nastopivši bojišče izročili so, dobivši mig in kim, malomarno prece bridkega orožja sovražniškemu taboru. Ukazano je bilo, čemur povse pritrjujemo, ka niktod nima pravice vnuti v volitvišče nego samič volilci, vendar svobodno se je gibal v rečenem prostorji okrajnega zastopa pisar, ki je marljivo pomagaj spremenjati imena na volilnih listovih, če je nekdo količkaj oko ali pete odmeknol, ter tem potem mnogo kvaril. Ta napaka se je naznanila vojvodinskemu poverjeniku, toda zastonj. Največ je opravil dr. Strafela *) in njegov pobočnik, krojač Čeh, ta sta zvonaj volitvišča, vendar znotraj prikletnih vrat, kder je stražnik postavljen puščaj vhaajati samo volilcem in pa..., tako sukala medluhe, da ni bilo več upati za nas ugodnega posledka, najhujše so pene kipele proti nekemu Haložančku, vsaj dotle se je dotiralo, da je nasprotništvo celo puščati počelo naše ponudnike razve edinega, uad čegar prekrižanim imenom se je navadama čtelo G., vendar vse zvijanje in sukanje je tako potegnolo, da smo osem svojcev spravili v zastop, a nemškutarstvo dva, in kakor se zdi, še ta nista nam nasprotnika. Svojih zastopnikov toraj čtejemo 18, pred tremi leti pa nijenega, in menda še nekteri od one strauke voljenci bodo z narodnjaki glasovali. Med našinci prijeten zvək davajo imena črstvega borilca dra Ploja, dra Križana, dra Gršaka, častne duše in neprestrašena zagovarjalca naših svetinj g. Božidara Rajča in g. Meška; zanesljivega Šenvetra in še nekaj narodnih junakov. Ta volitvena prikazen ovaja moč narodnega razvoja in zavedanja. Živeli narodni

*) Vi gosp. odvetnik, markovski zleženik niže Ptujja ste se silno trsili sence si oviti.

okrajni zastopniki, in živo branili prava, svobodo, narodnost. Sevsema zapuščali so nas pri volitvi Stoprčani, Najberščani in zvečine Podravljani z desnega pobrezja, češ, ka kižlek ni ploden, tedaj tudi brez napredka, brezomike jegovi bivalci, jim se v prvi vrsti prištejajo Leskovčani, ki so kakhte brez črteža in osnove volili; Vrbansčani niso slave napravili pokojnemu Povednemu, inači se levo pobrezje ni dalo jako izdelati in za nos voditi od nemškutarstva. Končna slava ide Zavračanom in še drugim tovarišem. — Radostno spominjam, ka, keđar je politiški poverjenik govoril s posamnimi udovi volilnega razvoda v nemščini, slišali so se izmed volilcev močni glasovi: slovenski govoriti, da bodemo vsi razumeli; zahtevali so tudi možje, naj se piše zapisnik po naškem, čemur nikakor ni nasprotoval okrajni glavlar kot poverjenik. — Da se drugokrat zogne vsem meščanskim spletkam v volitvi, najbolje bi bilo, in moralo bi se zahtevati, da občine ne volijo v mestu, kder se vsa po žlaprkih okus imajoča smrdljivost kvasi na volilce, nego izven mesta, da imajo mir od nadlegovanja in kvarjenja odpadniškega. Starodavni Ptuj! pomalem počinaš prepoznovati, ka tvoji zidovi molijo v sinji zrak na slovenskih tleh, jemi vendar polagoma stopati v glatni hram svoje nekdanje slave. — — — bele stranke, kakor ste jo račili imenovati pred tremi leti zmagalnim vencem, toda tokrat vam ni steklo po vaši dobrohotni volji, Haložani so zvršili sebi naloženo dolžnost. Kdo razumen si more razložiti, zakaj ta gospod črti slovenski narod? iz kterega je beli svet ugledal, in iz njega si pripravil lepo premoženje; menda meni, da slovenstvo zagovarja mračnjaštvo. Ta domner ometa naše pravo glasilo na vsaki strani, pošiljajoče rtaste kolkove, žareče in čarajoče strelice v mračnjaški in nazadnjaški obud, dičimo se, ka smo svobodumnejši od pristranskih in priklačenih „Fortschrittvereinerjer“, ker naša svoboda je osnovana na črstvem in posvečenem stalu: na enakosti in na pravu, pa ne na vrhovnosti enega ali dveh narodov, a na tlačilu vseh drugih brez ozira na najsvetejša načela človeške vrednosti. Nekterniki trdijo, ka g. Št. ne ve po slovniških pravilih govoriti in pisati naščine, in to je pre povod in razlog jegovemu nemškutarstvu; to lahko verjememo, vsaj ravno na tem smetišči blatne nevednosti se vali največ črtnikov naše svete stvari, nevednost kozlu nemškutarstvo. Naše geslo se zove: vsakemu svoje in konec je vsi pravdi; toliko pa menda smemo od vsakega omikanca iskati. Ktera zlokobna vila vas je genola g. dohtar, da ste veliki ponedeljnik na večer o pol osmih v Herberjevi gostilnici račili štrbenknoti iz svojih visokih župansko-odvetniških ust? vse Slovence je treba izkoreniti (ausrotten). Gotovo bi med prvimi padla ta srečka na Možinovega Frančeka, ki je pred kakimi 40 leti okinčen platnenoj torbico in prevrtanimi bregušicami gosi naganjal po markovski ledini. Nesnažni in smrdeči so ptiči, kidajoči v svoje gnezdo.

Iz Zavrč. Proti koncu preteklega leta je umrl župan Turske srenje g. M. K. Moral se je zato do časa splošnih volitev, voliti drugi župan. Volitev je bila napovedana na 10 svečana t. l. Sošli so se svetovalni odborniki in še neki drugi poštenjaki, ker znalo se je, da bode eden izmed svetovalcev ali odbornikov izvoljen za župana, in da bo potem treba voliti drugega svetovalca ali odbornika. Volitva je bila napovedana pri G. Reisinger-ju v Dobravi, kder so se zato zbrali, vsi imenovani kakor tudi župnik Č. V. G. in učitelj G. Ker še komisarja ni bilo, so pregledali do tečas srenjske račune. Ko potem pride c. k. komisar se je začela volitev, pri kteri se je glasovalo vse po slovenski zapisavalo pa vse po nemški pa kako bi tudi drugače bilo, saj c. k. komisar niti ene besedice slovenske ni pregovoril ali zato ve slovenski ali ne, ne morem reči. Čudno pa se mi je tudi zdelo to, da se med vsemi nasočimi ni nahajal noben, ki bi zahteval slovenščino pri volitvi. Še potem, ko je bil izvoljen g. J. Iv. za župana in J. T. za svetovalca, ni noben zahteval, da bi njima razlagal c. k. komisar njihove pravice in dolžnosti v slovenskem jeziku, če ravno malo nemški razumeta. Ko je komisar vse prebral, njima reče naj mu v roko segneta in naj rečeta „Ja“ sta rekla „ja“. To se mi je ravno tako smešno zdelo kakor bi bilo smešno to, če bi meni kdo kaj lantinski razlagal, in če ravno nebi nič, razumel, bi vendar k slednjemu rekel: „bene, bene“. Če pa se pri takih priložnostih narodni jezik celo ne rabi, so temu narodnjaki sami krjvi, zakaj ga ne zahtevajo saj imajo pravico to zahtevati. Če pa bomo čakali, dokler nas bodo urad-